anxa
88-B
32725

DE ETSEN
VAN
JOZEF ISRAËLS.

EEN CATALOGUS

DOOR

H. J. HUBERT.

AMSTERDAM.
SCHELTEMA EN HOLKEMA'S BOEKHANDEL.
1909.

DE ETSEN

VAN

JOZEF ISRAËLS.

Van deze uitgave zijn 275 Exemplaren gedrukt
welke achtereenvolgens genummerd zijn 1 tot 275.

Dit is N°. 116.

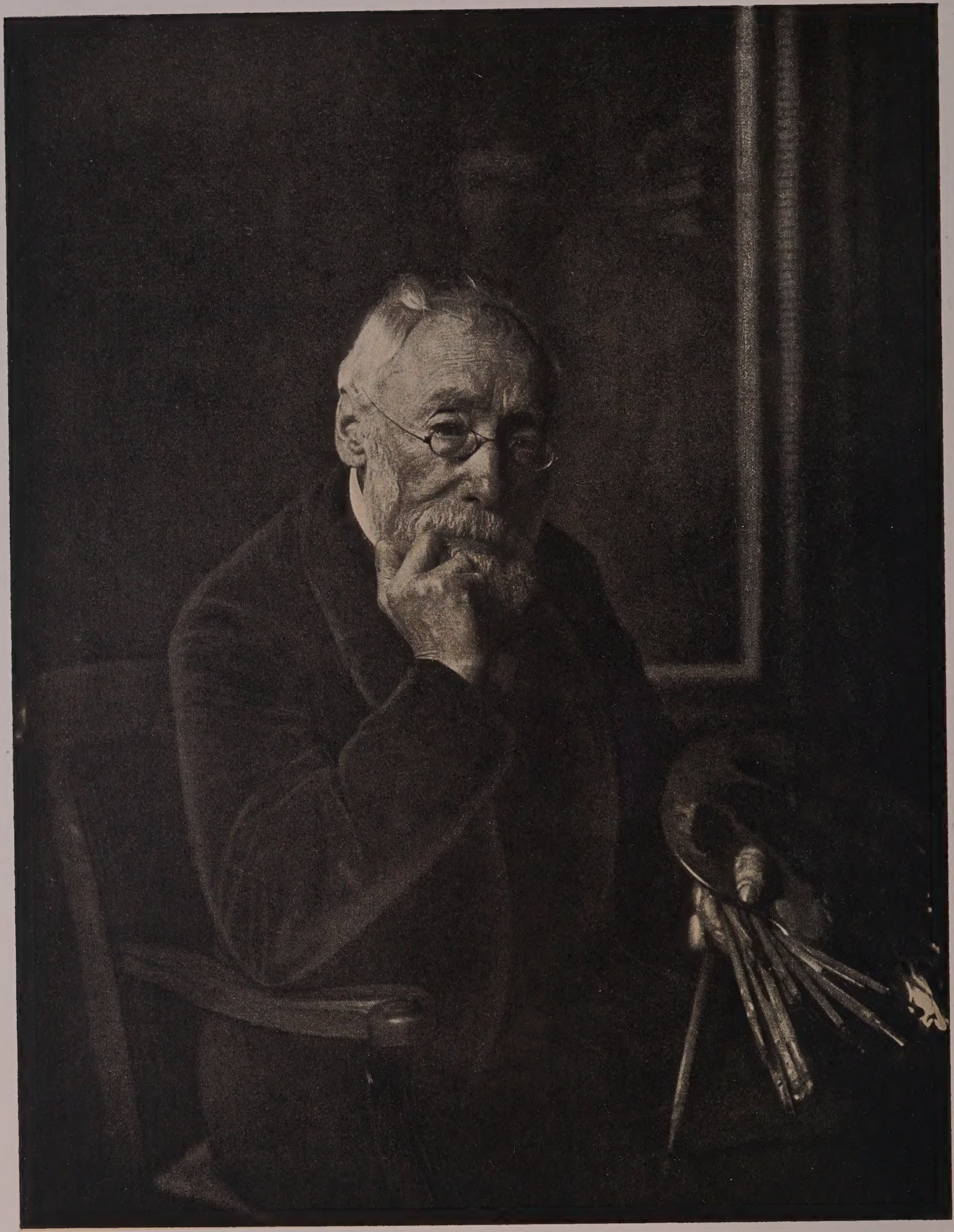

DE ETSEN

VAN

JOZEF ISRAËLS.

EEN CATALOGUS

DOOR

H. J. HUBERT.

AMSTERDAM.
SCHELTEMA EN HOLKEMA'S BOEKHANDEL.
(K. GROESBEEK & PAUL NIJHOFF.)

INLEIDING

DE belangstelling in de, omstreeks het midden der vorige eeuw, herlevende etskunst openbaarde zich onder anderen ook in het ontstaan van min of meer nauwkeurige beschrijvingen van de werken der voornaamste etsers. Deze beschrijvingen zagen het licht òf in tijdschriften met een begeleidend artikel, waarin de aandacht werd gevestigd op het nieuwe etswerk [1]), òf meer volledig als aanhangsel van een monographie over den etser of schilder-etser en zijn werk [2]), òf afzonderlijk in boekvorm [3]).

---

1). b.v. „Les eaux-fortes de M. J. F. Millet p. Philippe Burty." Gaz. d. Beaux-Arts, 1861 pg. 262—266.
„L'oeuvre de M. Francis Seymour Haden. p. Ph. Burty." G. d. B. A. 1864 pg. 271—288; pg. 356—366.

2). b.v. „La vie et l'oeuvre de J. F. Millet. p. Alfred Sensier". 1881. Paris, A. Quantin.
„C. Daubigny et son oeuvre" p. Frederic Henriet. 1878.
„Jozef Israëls, l'homme et l'artiste... p. F. Netscher et Ph. Zilcken". Amsterdam 1888.

3). b.v. „L'oeuvre de Ch. Jacque, Catalogue de ses eaux-fortes et pointes sèches", dressé p. J. J. Guiffrey. Paris, Lemaire Ed. 1866. av. suppl. 1884.
„L'oeuvre gravé et lithogr. de Alphonse Legros", préface de Gustave Soulier. Paris, Ch. Hessèle. 1904.
„Whistler's Etchings. A Study and a Catalogue, by Fred. Wedmore". London, 1886. 2[d] Ed. 1899.

Wanneer men in aanmerking neemt hoeveel onzekerheid nu nog bestaat omtrent de werken van sommige onzer 17ᵉ eeuwsche etsers, dan is het duidelijk van hoeveel waarde deze beschrijvingen door tijdgenooten naderhand voor de geschiedenis der graphische kunst in de 19ᵉ eeuw kunnen wezen; voor de thans levende vrienden en verzamelaars van etsen zijn zij bijna onontbeerlijk. De inrichting dezer catalogussen is zeer verschillend, zeer eenvoudig is o.a. die van den catalogus Legros, behalve een inleidend woord bevat deze een lijst van de namen der etsen in chronologische volgorde en hare afmetingen zonder meer; uitgebreider is reeds Guiffrey's catalogus van Ch. Jacque, hierin toch vindt men bovendien eene nauwkeurige beschrijving van het onderwerp in iedere ets. De catalogus van Whistler's etsen door Wedmore overtreft niet alleen in nauwkeurigheid van beschrijving dien van Seymour Haden's etsen door Drake, maar geeft ook omtrent sommige van de voornaamste etsen eenige opmerkingen en vergelijkingen van de etsen onderling. Sensier was wel een van de eersten die eene nauwkeurige beschrijving van etsen (Millet) door enkele reproducties verduidelijkten, eene methode meer uitgebreid in de serie „the Master Etchers" vóór een paar jaar begonnen door George Newnes, trouwens vóór ongeveer tien jaar was er reeds een „Catalogue des pointes-sèches d'Helleu"[1]) uitgegeven die als eenige tekst een inleidend woord van

„The Etched work of Francis Seymour Haden". A descriptive catalogue by Sir William Richard Drake. F. S. A. London, Macmillan & Co. 1880. — A supplement by H. Nazeby Harrington. Lond. 1903.

1). Imprimerie Lemercier. Paris. 1897.

Edm. de Goncourt bevat en verder bestaat uit 60 héliogravures onder welke alleen het aantal gedrukte exemplaren wordt vermeld. Even kort en bondig is de catalogus van „William Strang's Etched Work" met 471 reproducties en een inleidend woord door Laurence Binyon [1]), onder de zeer verkleinde reproducties worden alleen vermeld: titel, jaartal, afmetingen en aantal gedrukte exemplaren, dit is volledigheid gepaard met uiterste beknoptheid. Toch, dunkt mij, worden alle overtroffen door het mooie, maar bovenal doelmatige werk van Loys Delteil: „le peintre-graveur illustré (XIX et XX siècle)". [2]) In het tweede deel b.v., waarin alleen de etsen van Charles Méryon worden behandeld, geeft Delteil, behalve 102 reproducties, de afmetingen der etsen, het onderscheid tusschen de verschillende staten, vermeldt hij de prijzen welke op bekende verkoopingen zijn besteed en laat dan nog een opgaaf volgen van de „pièces faussement attribuées — copies — reproductions".
In Duitschland mag onder de beste beschrijvende catalogussen wel gerekend worden: „Das radierte Werk des Anders Zorn" bearbeitet von Fortunat von Schubert-Soldern [3]), en het nog niet lang geleden verschenen „Gustav Schiefler, Das Graphische Werk Max Liebermanns" [4]), terwijl voor de vrienden van Goya's etsen en litho's, Julius Hofmann een onschatbaar werk heeft verricht met zijn

1). Glasgow. James Maclehose & Sons, 1906.
2). Paris. Chez l'auteur. 1906. Het 1e deel behandelt de etsen van J. F. Millet, Th. Rousseau, J. Dupré en Jongkind; het 3e deel Ingres en Delacroix.
3). Mit 1 orig. Rad. u. zwanzig Lichtdrucktafeln. Dresden. 1905. Ernest Arnold.
4). Verlag Bruno Cassirer. Berlin.

„Francisco de Goya. Katalog seines graphischen Werkes" [1]) dat op waardige wijze wordt aangevuld door „Goya's seltene Radierungen und Lithographien. Herausgegeben von V. von Loga" [2]).
In ons land was het de heer Ph. Zilcken, die in 1888 in het werk: „Jozef Israëls, l'homme et l'artiste" een lijst gaf van de etsen door J. Israëls gemaakt, een lijst die in 1890 afzonderlijk verscheen [3]) en later in het werk „Peintres hollandais modernes p. Ph. Zilcken" [4]) werd afgedrukt tegelijk met een opgaaf der etsen van J. Maris, M. Maris en A. Mauve. Een beschrijvenden catalogus van de ongeveer 200 etsen door Ph. Zilcken in 1891 te New-York tentoongesteld, gaf de heer A. Pit. Tot nu toe, vond dit goede voorbeeld, voor zoover mij bekend is, geen navolging, wel gaf de heer Alb. Plasschaert in zijn tijdschrift „Kritiek van beeldende kunsten en kunstnijverheid" [5]) een lijst van „Etsen van Jan Toorop" [6]), „gegevens omtrent etsen van Tholen" [7]), omtrent „Etsen van Piet Meiners" [8]), alle „notities .... voor een eens te publiceeren boek, dat de etsers en hunne etsen (origineele) vanaf 1850

---

1). M. 18 Lichtdruck Tafeln. Wien. 1907. Gesellsch. f. vervielf. Kunst.
2). Berlin 1907. G. Grotesche Verlagshandlung.
3). Essai de catalogue descriptif des eaux-fortes de Jozef Israëls p. Ph. Zilcken, La Haye. 1890. pas dans le commerce.
4). Amsterdam. J. M. Schalekamp. 1891.
5). Uitg. W. Versluys. Amsterdam.
6). 1e Jaarg. afl. III. Maart 1904. bldz. 44.
7). 1e Jaarg. afl. XII. Decemb 1904. bldz. 205—214. Vervolg in „Studies en gegevens over schilderk." 1907 blz. 43 vlg.
8). 2e Jaarg. afl. XI en XII. Nov. Dec. 1905, voorjaar 06. blzd. 159—162.

moet bevatten" [1]), maar de etsen van Bauer, Mej. van Houten, Witsen e. a. wachten nog op het eerste begin van hun catalogus.

Uit den aard der zaak is Zilcken's verdienstelijk werkje van 1890, door hem zeer bescheiden een „essai" genoemd, langzamerhand onvolledig geworden en heeft behalve aanvulling, ook hier en daar verbetering noodig; dit te geven tegelijk met reproducties van alle etsen, is het doel van dezen nieuwen catalogus. Zooveel mogelijk heb ik Zilcken's volgorde behouden, slechts hier en daar was een verandering noodzakelijk: zoo kwam Z. 16, die reeds in 1874 in de „Kunstkronijk" verscheen, nu te staan vóór Z. 10, die van '75 is. Z. 14, waarvan ik een presentexemplaar zag, gedagteekend: 1873, kreeg een plaats vóór Z. 9, die van '74 dateert; de „Rooker" (Z. 22) van 1882 kwam met de „Schelpenvisscher" (Z. 24) in 1883 voor op een tentoonstelling te Amsterdam, de laatste was dus ouder dan „op weg naar huis" (Z. 23) die in 1884 verscheen. Bijgevoegd werden de nummers IX, XII, XV, XVI en XXIX, door Zilcken niet vermeld, en de nummers XXXII tot en met XXXVII, ontstaan nà het verschijnen van Zilcken's catalogus; verder worden door mij nog opgegeven proefdrukken van de nummers X, XI, XIII, XIV, XIX, XXIII en XXVII.

Bij de verwarring die er bestaat omtrent de beteekenis der woorden „proef", „proefdruk", „staat", is het niet overbodig hier mede te deelen dat deze woorden door mij zijn ge-

1). 1e Jaarg. afl. XII, Dec. 1904. blz. 205.

bruikt in de beteekenis die Seymour Haden er aan geeft [1]): „Trial" or „Artist's Proofs", ... are the impressions „(generally very limited in number) taken, from time to „time, from a plate while it is in progress, for the infor- „mation and correction of the artist, and answer to the „proofs and revises of a literary work in its passage through „the press. — „States" on the contrary refer to finished or „published plates, the „First State" of which is the techni- „cal equivalent to the „first edition" of a book". — „New „States" result from variations made in the finished plate". Terecht noemt Drake dit „a view which, if generally adop- „ted, would simplify the confusion that exists in the use „of these terms." Nu is het duidelijk dat deze onderscheiding wel het allerbest zal kunnen worden doorgevoerd met behulp van nauwkeurige aanteekeningen, liefst door den etser zelven gemaakt, en van een door hemzelven aangelegde volledige verzameling zijner etsen, maar waar deze volmaaktheid, zooals hier, ontbreekt, moet men zich met minder tevreden stellen en zal de ondervinding van jaren zoeken, nazien en vergelijken den doorslag geven.

De reproducties van de etsen maken dat te korte en daardoor onnauwkeurige, maar ook de uitvoerige en daardoor soms vervelende beschrijvingen grootendeels worden vermeden, men zie echter vooral in deze reproducties geen mislukte pogingen om de etsen bedriegelijk gelijkend wêer te geven, haar eenig doel is, zooals Monteil zich uitdrukt, „venir en

1). A descriptive Catalogue of the Etched work of Francis Seymour Haden by Sir William Richard Drake. London. Macmillan & Co. 1880. pg. VII, VIII.

aide à la mémoire par le secours des yeux" en op die wijze de nasporingen van prentenvrienden te vergemakkelijken.
Voor het verkrijgen van de reproducties werd, wat aan mijn eigen verzameling ontbrak, door de welwillendheid van den directeur den heer E. W. Moes aangevuld uit het Rijks Prentenkabinet, waar ik eene verzameling van Israëls' etsen vond veel uitgebreider dan het oordeel van den heer Ph. Zilcken in de voorrede van zijn „Essai de Catalogue" mij deed vermoeden.
De heer Israëls die zelf eene allesbehalve volledige verzameling van zijne etsen bezit, hielp mij zooveel mogelijk met zijne mondelinge inlichtingen.
Den heer T. van Iterson ben ik de kennismaking met sommige mij onbekende etsen en met menig mooien afdruk schuldig.
De heer P. C. Eilers besteedde tot tweemalen toe zijn moeite en kostbaren tijd om voor mij een uitvoerige lijst van Israëls' etsen in de Avery Collection op te maken [1]). Aan allen dezen mijn hartelijken dank voor de zeer gewaardeerde hulp; overtuigd van de onvolledigheid van dezen catalogus zal elke inlichting, elke opheldering, elk nieuw feit door mij dankbaar worden ontvangen.

---

1). A Handbook of the S. P. Avery collection of prints and art books in the New York public Library M.C.M.I., vermeldt onder het hoofd „Etchings" op bladzijde 23 achter den naam J. Israëls niet minder dan 98 etsen, eene hoeveelheid echter voor meer dan de helft bestaande uit reproducties naar zijne schilderijen, in het geheel zijn daar 27 verschillende origineele etsen van Israëls vertegenwoordigd door 43 proeven en staten.

„DE BIZONDERE ECHT ETSERIGE ETSEN VAN ISRAËLS".
J. P. VETH.

OVER geen der hollandsche schilders der 19e eeuw is misschien zooveel geschreven als over Jozef Israëls; om bij de vakgenooten te blijven, wil ik alleen herinneren aan het voornaamste wat door Ph. Zilcken [1]), J. P. Veth [2]) en Max Liebermann [3]) over den schilder en zijn werk is medegedeeld, van de Schrijvers over Israëls als etser zijn mij alleen bekend Ph. Zilcken, J. P. Veth, Ch. Ed. Taurel en Ph. G. Hamerton. Zilcken heeft, behalve in zijn meer genoemde „Essai de catalogue descriptif des eaux-fortes

1). Peintres hollandais modernes p. Ph. Zilcken. Amsterdam. J. M. Schalekamp. 1891. bldz. 7—48.

2). a. Josef Israëls (in „Mannen v. beteekenis") door J. P. Veth. Maart 1889.
b. Gedenkboek der Hollandsche Schilderkunst uit het tijdperk van 1860 tot 1890. Geschreven door Jan Veth. Uitg. door C. M. van Gogh. Amsterdam 1898.
c. Modern dutch Art: the work of Jozef Israëls. by Jan Veth. „the Studio" Sept. 15, 1902. pg. 239—251. Het oorspronkelijke stuk verscheen als feuilleton in de N.R. Ct., 16 Sept. 1902. Eerste blad B.
d. Jozef Israëls en zijn kunst. 50 photogravuren met tekst van Jan Veth. Arnhem en Nijmegen 1903.

3). Jozef Israëls von Max Liebermann, in „Zeitschr. f. bild. Kunst" April 1901. Berlin S. 145—156 mit Originalradierungen etc. ook uitgegeven als: Jozef Israëls. Kritische Studie von Max. Liebermann, mit 1 Rad. u. 13 Abbild. Berlin. Bruno Cassirer. 1901.

de Jozef Israëls" en in zijn „Peintres hollandais modernes," de etsen van Israëls behandeld in zijn „Moderne hollandsche etsers". 1896 blz. 27 tot 32, Veth eindigt zijn uitstekend boekje over Israëls (uit de serie: Mannen van beteekenis) met eenige zeer waardeerende en juist kenschetsende woorden waarop ik later nog hoop terug te komen, Charles Eduard Taurel die in „die vervielfältigende Kunst der Gegenwart"[1]) de Hollandsche etsers behandelde, vermeldt daarin ook de etsen van Israëls, maar het komt mij voor, dat hij lang niet alles wat hij beschrijft heeft gezien en nog al eens op hooren zeggen is afgegaan; Hamerton kon eerst in de 3e uitgave van zijn „Etching & Etchers, 1880. Chapter XII, pg. 116 s.s.q.q." melding maken van Israëls als etser.

De eerste etsen van Israëls dateeren ongeveer van het jaar 1870, toen hij met eenige leden van Pulchri ééns per week samenkwam om zich in het etsen te oefenen, zij maakten dan zelve ook de afdrukken; deze eerste proeven zijn wel niet meer te vinden, tenzij daartoe mochten behooren de eerste vier nummers van dezen Catalogus, vier etsjes die ik alleen vond in het Rijks Prentenkabinet en waarvan het museum Boijmans er één, (no. IV) en de Avery Collection twee (no. I en no. III) heeft. De daaropvolgende etsen werden, zoo niet door Israëls zelven, dan toch gedeeltelijk onder zijn toezicht, o. a. door de firma Mouton & Co in

---

1). Die vervielfält. Kunst d. Gegenwart. Wien. Heft. XXVIII u. XXIX (Radirung 7 u. 8) E. Holland. 139—160. (J. Israëls S. 150—152) Amst. Juni 1892. Ch. Ed. Taurel.

den Haag, gedrukt, en door den etser aan vrienden weggeschonken; later zijn zij op verzoek in den handel verkrijgbaar gesteld, o. a. bij de toenmalige firma Goupil & Co. in den Haag en bij de firma Frans Buffa & Zoon te Amsterdam. In 1879 vermeldt de „Catalogue of Etchings on sale by the fine art Society in Londen" een „Set of 10 Etchings by J. Israels", maar zoo weinig was dit hier te lande bekend dat nog in den catalogus eener prentenverkooping in 1883 voorkomt een nummer: 11 etsen van J. Israëls, „Niet in den handel"; zulk een stel van tien etsen komt men soms nog wel eens op eene verkooping tegen (o. a. op de verkooping Rud. J. Kijzer, 8 Nov. 1904. No. 138. tien etsen plus een lithographische reproductie, misschien wel dezelfde 11 als van bovenvermelde verkooping van 1883); het zijn dan de nummers V, VIII, X, XIII, XVII t/m XXII, in mooie drukken op eenigszins grauw dun vergé papier van $41^1/_2 \times 25^1/_2$ cM. Toen ik eens iemand die, meende ik, wel op de hoogte kon zijn, vroeg waar de latere etsen van Israëls waren gedrukt, zei hij: zoowat overal, en in die overdrijving ligt een kern van waarheid, zij toch verschenen in München, Parijs, New-York, Brussel, Amsterdam, niet alleen als losse bladen maar ook in tijdschriften, in de „Kunstkronijk", en in „l'Illustration nouvelle", in „l'Art" en in de „Gazette des beaux-arts", in „Seemann's Zeitschrift für bildende Kunst", in portefeuilles, van de belgische „Société internationale d'aquafortistes" van de „Nederlandsche Etsclub" en van de „Hollandsche Prentkunst"; zij zijn gedrukt op perkament op

Japansch op Hollandsch papier, ook op dik wit velijn en opgeplakt Chineesch. De heer Zilcken zegt in zijn „Hollandsche etsers" blz. 30 „voor het juist begrip van de „waarde dezer platen moet men alleen de zeer goede af-„drukken nemen, wat moeilijk is daar vele van de vroegere „etsplaten niet zijn verstaald, zoodat die nu veel van het „mooie hebben verloren, komt daar dan nog slecht drukken „bij, dan voelt de ernstige verzamelaar voor zoo iets niet veel" [1]). Zijn eenige van Israëls etsen te veel afgedrukt en ook in minderwaardige exemplaren verspreid — ik denk hierbij aan de nummers V, VIII, X, XII, XV, XVII t/m XX — andere, en daaronder sommige der merkwaardigste, zijn verdwenen of vernietigd nadat daarvan slechts een gering aantal afdrukken waren genomen (nummers IX, XIV, XXI, XXIV en XXVIII). Eene volledige verzameling van Israëls' etsen, en ik versta daaronder met alle proeven, ja zelfs eene bijna volledige van alleen mooie afdrukken, is mij dan ook niet bekend. Waarschijnlijk unica zijn de etsen nummers XXXVI en XXXVII in de Avery Col-

---

1). Hamerton trekt in zijn Etching en Etchers (2e Edition pg. 290, Note) te velde tegen, naar zijn zin, te kleine edities van etsen: a 100 copies of a publication can do but litlle for the fame of its author, a 1000 might do something." en dan maakt hij de ongelukkige vergelijking: it is possible to sell books by thousands.... and cheap editions do not degrade books, but the contrary".
Nu daargelaten of het den etser altijd alleen om „fame" te doen is en of er niet, „cheap editions" van boeken zijn die men niet kan genieten, zóó slecht is het papier en zóó klein de letter, eene ets komt alleen tot haar recht in een mooien druk, zoo toch is zij door den etser bedoeld; de prachtige etsen van Seymour Haden, van Whistler, van Cameron, danken zeker voor een deel hun mooi aan den onberispelijken druk en ook aan het niet verstalen van de plaat, het aantal exemplaren is dan wel klein, maar men geeft ook alleen het allerbeste.

lection, zeer zeldzaam zijn de nummers I, II, III, IV, VII, IX, XII, XV, XVI, XXIII, XXIV, XXXII en XXXIV en de proefdrukken van de nummers XI, XIII, XIV, XIX, zeldzaam de nummers VI, XI, XXV, XXVI en XXX, en de proefdrukken van nummers X en XXI.

Hans W. Singer beweert [1]): Millet wurde uns nicht weniger grosz vorkommen wenn wir seine Radirungen nicht hätten," zeker zou hij, die hetzelfde van Israëls beweerde wel geen tegenspraak vinden, maar toch mogen wij ons gelukkig rekenen dat beide ons hun etswerk hebben gegeven. Hoe Israëls ook in zijne etsen éénzelfde onderwerp herhaaldelijk heeft behandeld om, zoo mogelijk, nog dichter te komen bij het mooie zooals hij het voelt, dat bewijzen ons de etsen nummers VII, VIII en IX met hare proefdrukken, de nummers XIII Katwijksche oude vrouw en XVII portret, met hare vroegere onvoltooide proeven, dat leert het mooie binnenhuis No. XXI waarvan misschien wel meer dan zes proeven en staten zijn gemaakt. Het ligt voor de hand dat er een nauwe verwantschap bestaat tusschen Israëls' etsen en zijne schilderijen wat het onderwerp aangaat, als de meest bekende noem ik de nummers IV, IX, XIX, XX, XXI, XXIII, XXIX, XXX, XXXI, XXXV en XXXVI, maar ook komt het mij voor dat er iets van de verschillende wijzen van schilderen in het etswerk van Israëls is terug te vinden, zoo zou ik bijvoorbeeld in de latere etsen iets willen zien van dat „tastend werken," als ik mij zoo mag uitdrukken, dat in zijne schilderijen van de

1). Hans W. Singer. Der Kupferstich. Bielefeld en Leipzig. 1904. S 112.

latere jaren ons telkens wêer verbaast en dat ook in zijne etsen van dien tijd (en ik denk aan de nummers XXVII, XXIX, XXX, XXXIII) zulke mooie dingen geeft.
Hamerton bespreekt in zijn bovenaangehaalde 3ᵈ Edition van „Etching & Etchers" pg. 116 s.s. q.q. Israëls als etser en de etsen nummers VIII, XIII, XXII en XXI; het kan zijn nut hebben deze beoordeeling te zien in het licht van haren tijd, dat is van 30 jaar geleden. De „carelessness of drawing" en „want of skill in biting" die hem eerst onaangenaam stemden, vindt hij later minstens evenzeer deugden als gebreken; ook als etser, zegt Hamerton, „Israëls has qualities of his own which no other artist possesses," en verder: „we may or may not like work of this character, yet it is artist's work."
Het is niet mijne bedoeling hier te wijzen op het vele mooie in Israëls' etsen, nog minder zal ik trachten dit mooie te verklaren, „Wie klar wären viele Kunstwerke, wenn sie keine Erklärer hätten!", bovendien, de vriend van etsen is het alleen te doen om dat mooie waarover niet veel te redeneeren valt. Het eigenaardige van Israëls' etsen is tot nu toe wel door niemand beter in woorden uitgedrukt dan door J. Veth in zijn bovenaangehaald boekje. Laat ik dit korte overzicht mogen besluiten met Veth's pittige beschrijving van de „bizondere echt etserige etsen van Israëls."
„soms blonde têere tafereeltjes van kinderen buiten, luchtig „op het koper geblazen, of groot en raak opgeschreven „gevallen van een garnalenvisscher of eene vrouw met

„kinderen aan 't strand, of een nettenboetster, of anderen,
„grillig als een plotselinge penteekening, of weer fijnere,
„rakende diepe roerselen van het menschelijk voelen, op-
„gevoerd van effect, door het heimelijk spelen met een
„expressief gedoe — een friemelen van kriebelige krasjes
„en uitgespatte lijntjes en doorgebeten stipjes, een intiem
„gefoeter met probeerende krabbeltjes van een bewegelijken
„sprong, — en terwijl in verborgen tonige hoekjes de naald
„dralend schijnt gedrenteld te hebben, en een donker be-
„wroete partij zwaar is doorploegd, staan dan in het pitto-
„reske gepraat van dat rustig-confuuse, weifelig broeiende
„gestreep eenige hoofdtrekken stevig aangelijnd, want niets
„is er gedaan om de aardigheid, en alles doet wat in het een-
„voudig subtiel doorplozen geheel."

Oosterbeek: Juni, 1908. H. J. H.

VERKLARINGEN.

Ter voorkoming van het hinderlijk telkens omdraaien van het boek zijn alle reproducties in een zelfden stand geplaatst, wat wel opweegt tegen het nadeel dat nu sommige etsen, welke meer breed dan lang zijn, in een kleiner formaat moesten worden gereproduceerd.
Achter het volgnummer van de ets staat, tusschen haakjes, het nummer van dezelfde ets in den Catalogus Zilcken.
De afmetingen der etsplaten zijn uitgedrukt in millimeters, eerst de hoogte dan de breedte.
Wanneer voor ieder der afmetingen slechts eene maat is aangegeven dan zijn etsplaat en ets even groot — de ets neemt de geheele plaatruimte in —, is de ets kleiner dan staan hare afmetingen tusschen haakjes achter die van de etsplaat.
Wanneer eene ets niet geteekend is, en
Wanneer van eene ets slechts één staat bekend is, dan wordt dit niet vermeld.
Alleen van de zeldzame etsen wordt medegedeeld in welke verzameling zij te vinden zijn.

I (Z. 1).

ZITTENDE VROUW.

95 : 55 millimeter.

1e proef: duidelijke omtrekken, weinig en lichte schaduw, helder fond.

2e proef: zie afbeelding.

Beide zeer zeldzaam.

Beide proeven aanwezig in 's Rijks Prentenkabinet.

Een' proef in de S. P. Avery Collection te New-York.

Der Kunsthandel N° 1 3e Jaarg.
1873 uitgegeven „Kunstkroniek"

II (Z. 2).

SCHEVENINGSCH MEISJE AAN HET STRAND.

95 : 60 millimeter.

1e proef: zie afbeelding.

2e proef: muts, bovenlijf, rok en voorschoot meer bewerkt.

3e proef: lucht en voorschoot afgeslepen.

Alle drie proeven, welke zeer zeldzaam zijn, aanwezig in 's Rijks Prentenkabinet.

Volgens Kunsth. III e/7. N°1 92 x 60

1

2

3

III (Z. 3).

ZITTENDE OUDE MAN.

82 : 46 millimeter.

1e proef: zie afbeelding.
2e proef: zeer donker, den rug van de stoel, het aangezicht en de rechterhand alleen, kan men nog even onderscheiden.
Beide zeer zeldzaam.
Beide proeven aanwezig in 's Rijks Prentenkabinet.
Een' proef in de S. P. Avery Collection te New-York.

IV (Z. 4).

KINDEREN BIJ HET VARKENSKOT.

70 : 100 millimeter.

1e proef: alles zeer licht gehouden. Het duin mist nog de schuine lijntjes die voorkomen op de

2e proef: hiernaast afgebeeld.

3e proef: krachtige schuine strepen op duin en schutting, de lucht hier en daar met donkere plekken, voorgrond en planken van het kot veel lichter geworden.

Alle drie zeer zeldzaam en aanwezig in 's Rijks Prentenkabinet.

Een' proef in het Museum Boijmans.

4

5

V (Z. 5).

TWEE KINDEREN MET EEN SCHEEPJE SPELEND.

150 : 231 millimeter.

Mooie drukken van deze ets komen niet zoo dikwijls voor.

De ets ook uitgegeven in de Gazette des beaux-arts (1879 pg. 395) wordt in den „Catalogue des gravures et eaux-fortes publiées par la Gazette des beaux-arts", (1879, 1888 en 1904), vermeld onder: No. 611. Israëls „Enfants sur la plage." 149 : 229 millimeter (135 : 221 millimeter).

De exemplaren met de letter dragen het onderschrift hier boven opgegeven, tevens staat rechts onder de ets:

J. Israëls del. et sc. × Drukt. Kunsthandel III antiq. M. 325050 No 1 — als No 1

Uitgave „G. d. b. a." jap. Fret. 6155

v. d. schrift „ 5140

m. d. „ „ 265

× 1e afdruk, vóór alle schrift, met breeden rand

VI (Z. 6).

MEISJE LEUNENDE OP EEN SCHOP.

92 : 57 millimeter.

Deze ets is ook uitgegeven op één blad boven No. XI (Z. 14) door de „Société internationale d'aqua-fortistes", die, opgericht in 1875 onder het praesidium van F. Rops, slechts twee jaar bleef bestaan.

Op die exemplaren is de voorgrond van de ets lichtgetint; beneden links in de ets staat: J. Isaels.

Zeldzaam. Aanwezig in:

Het Rijks Prentenkabinet,

De S. P. Avery Collection te New-York (3 Exemplaren), en

De verzameling van den Schrijver.

Zeldzaam, plaat vernietigd.

6

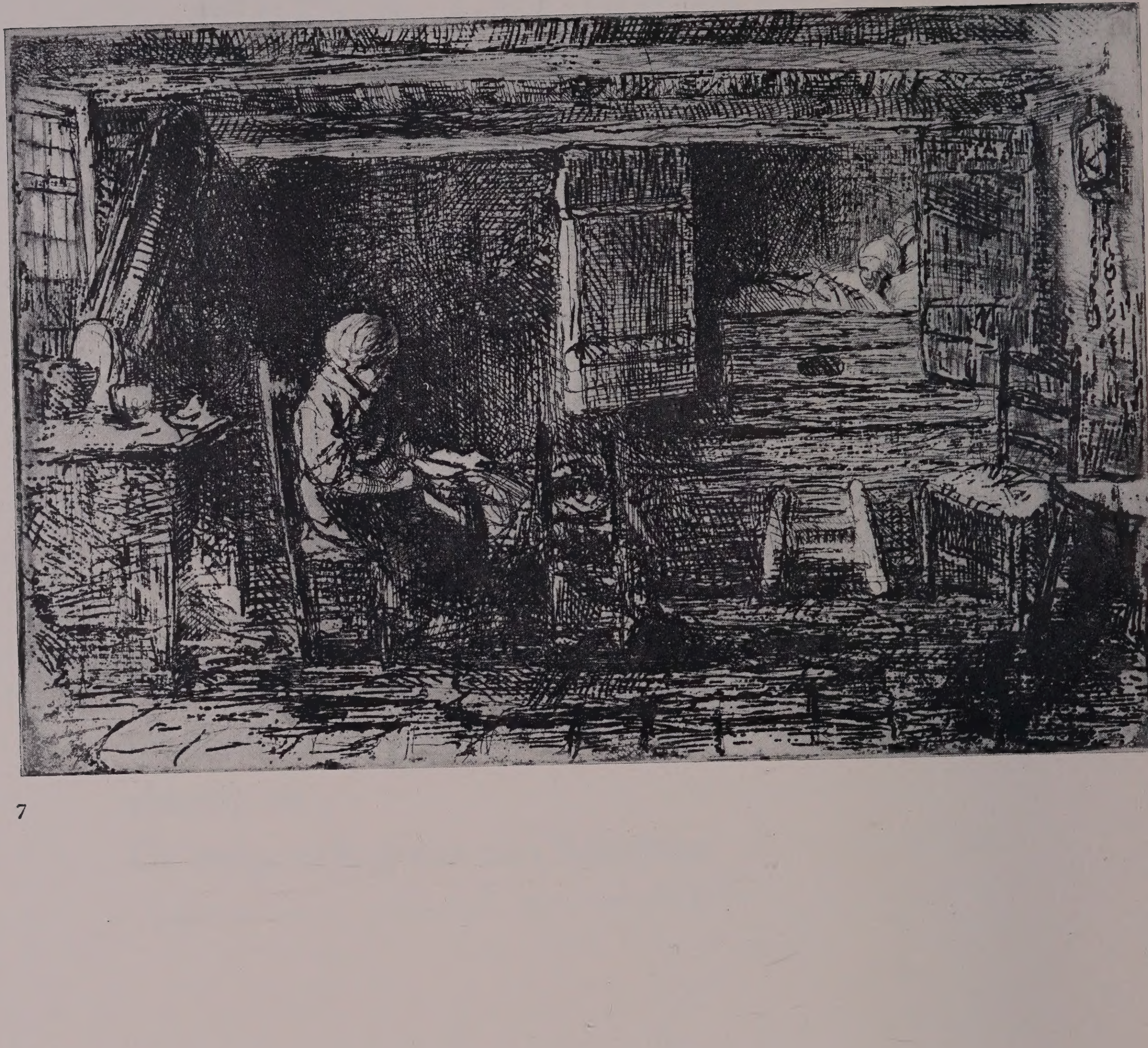

7

VII (Z. 7bis).

OUD EN VERSLETEN.

100 : 151 millimeter.

1e proef: zeer licht, met doorschijnende schaduwen achter de vrouw en in de bedsteê.

2e proef: zie afbeelding.

Beide van 1873 en zeldzaam.

De 2e proef aanwezig in het Rijks Prentenkabinet.

Een' proef in de S. P. Avery Collection te New-York.

Beide proeven in de verzameling van den schrijver.

~~Als N° 1~~
~~Vroege afdruk, waarschijnlijk proefdruk~~
~~op holl met vollen rand.~~
~~Rechts onder, met den kaan inkt ondert. „J. Israels"~~
~~en op den papierrand nog eens „Jozef Israels"~~
Antiq. M. 4/12/205 Zelfant.

VIII (Z. 7).

OUD EN VERSLETEN.

101 : 151 millimeter.

Deze ets, het spiegelbeeld van No. VII maar heel anders bewerkt, komt veel voor doch niet altijd in mooie drukken; bij latere afdrukken zijn de afmetingen van de plaat iets grooter, die van de ets zelve echter kleiner. (95 : 144 millimeter).

Als No 1
Vroege afdruk, waarschijnlijk proef. op holl. met vollen rand. Rechts onder in de voorstelling door den kunstenaar met de pen onderteekend „J. Israels" en op den papierrand nog eens onderteekend „Jozef Israels" Antiq. Mk. 21/5/05
Eigen uitgave

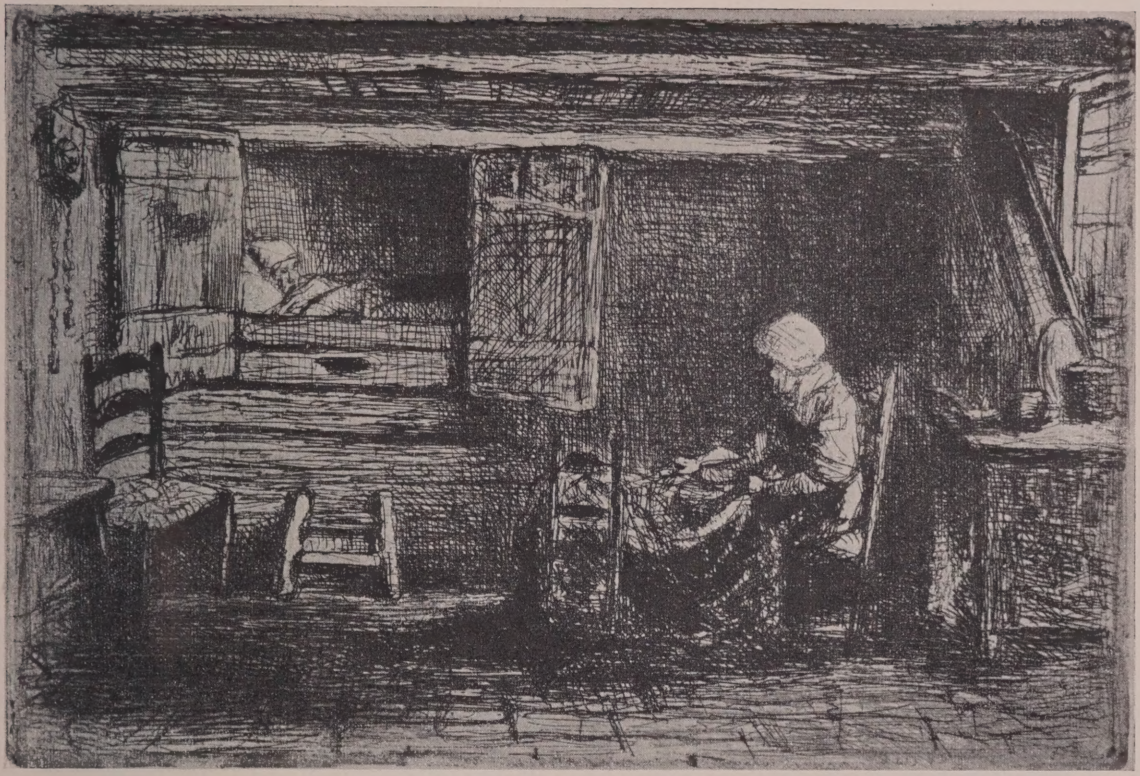

8

9

IX.

OUD EN VERSLETEN.

97 : 136 millimeter.

Deze ets die, wat plaatsing van personen en voorwerpen betreft, de grootste overeenkomst heeft met no. VII is kleiner dan deze, vertoont verder een paar verschillen b.v. vijf borden aan den wand, een hand die uit het bed steekt, maar het meest opvallend is de meer teêre, fijne behandeling van het geheel.

1e proef: nagenoeg alleen in omtrek met weinig of geen schaduw.

2e proef: zie afbeelding.

Beide zijn zeer zeldzaam en bevinden zich met een afdruk van de gedeeltelijk afgeslepen plaat in het Rijks Prentenkabinet.

De 2e proef in de verzameling van den schrijver.

X (Z. 8).

WACHTENDE VROUW MET KIND.

152:101 millimeter.

Een' proef van 1873 vertoont, met de hierbij gereproduceerde definitieve ets, de volgende verschillen:
de linker helft van den voorgrond is veel lichter, het linker opstaand paaltje van het hek ontbreekt, in het midden van het middelste linker glas vindt men aan den buitenrand een rondachtig voorwerp, de scheur in dit glas ontbreekt, de linkerwang van de vrouw is veel donkerder en vormt met de muts een onduidelijk geheel, de linkerarm gaat ongemerkt in den even donkeren rug over, voorschoot en onderste gedeelte van de rok zijn lichter, links en rechts van de vrouw bevinden zich verticale strepen, het onderscheid tusschen land en lucht is minder duidelijk, de boombladeren ter hoogte van het kind zijn veel lichter gekleurd.
Een latere proef verschilt van de vorige door zeer krachtige, horizontale, donkere lijnen over het voorschoot, dat nu met rok, linkerarm en rug, één geheel vormt.
Een' aanteekening van den etser op een exemplaar van deze ets in de Avery Collection meldt, dat hij van dit onderwerp vele proeven heeft gemaakt.
De 1e proef aanwezig in het Rijks Prentenkabinet.
De 2e in de verzameling van den schrijver.

Kunsthandel III N°1
1e Afdruk, onderk., antiq. M. 5680

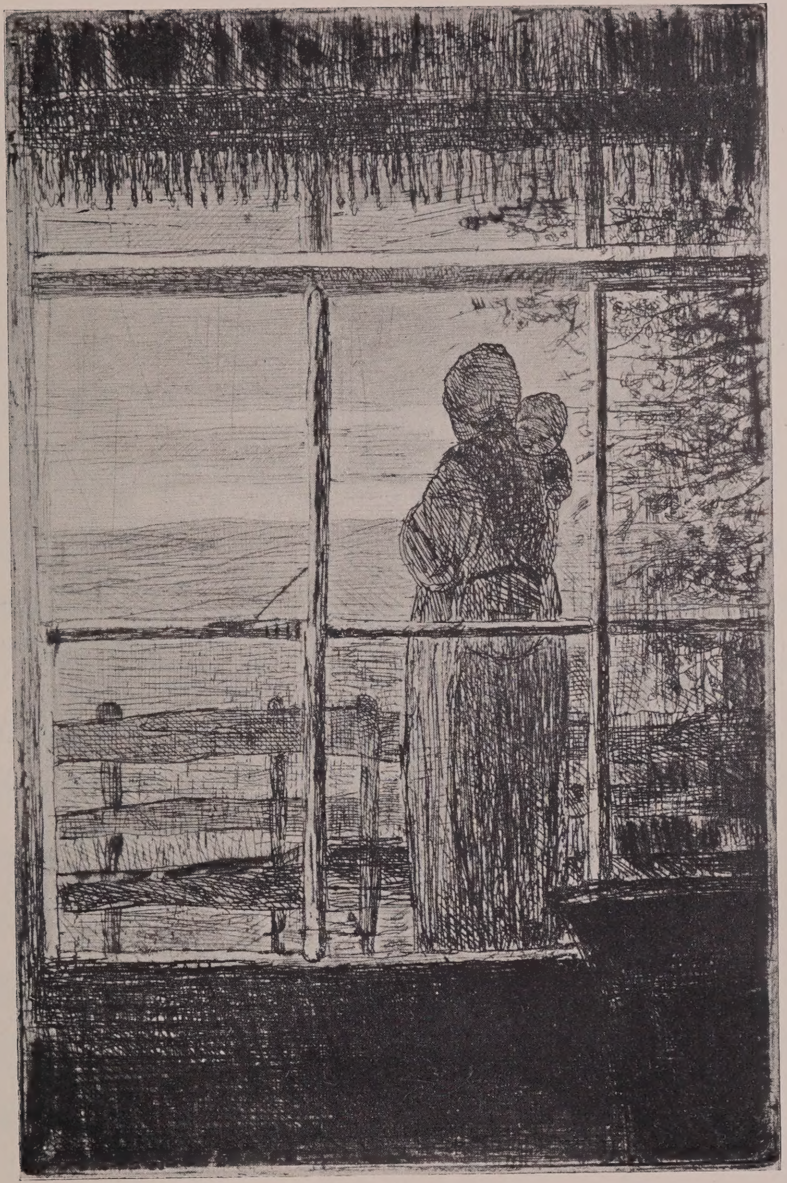

10

11

XI (Z. 14).

HUISWAARTS.

135 : 95 millimeter.

Van deze ets zag ik een vroegeren proefdruk bijna uitsluitend in omtrek, zonder eenige schaduw.

De definitieve ets van 1873 is zeldzaam, zij werd ook uitgegeven op één blad met n°. VI door de „Société internationale d'aqua-fortistes", op het geheel schoongemaakte onderste gedeelte van de etsplaat staat in het midden: Femme de Scheveningen, links onder: I. Isaels, rechts onder: Nys. imp. de la Société. (129 : 95 millimeter.)

De ets van 1873 is aanwezig in het Rijksprentenkabinet.

Dezelfde, èn op één blad met n°. VI in de verzameling van den schrijver.

Kunsthandel III - 1 ets 1873 135 x 100
Zeldzaam, plaat niet meer voorhanden

XII.

KATWIJKSCHE OUDE VROUW.

137 : 97 millimeter.

Deze niet voltooide ets, eene eenigszins andere voorstelling van de bekende Katwijksche oude vrouw en aan deze zeker voorafgaande, komt voor in twee proeven:

de eerste proef: zie afbeelding.

de tweede proef: achtergrond en kleed van de vrouw donkerder, het aangezicht minder duidelijk.

Beide zeer zeldzaam.

Beide proeven aanwezig in 's Rijks Prentenkabinet.

12

13

XIII (Z. 9).

KATWIJKSCHE OUDE VROUW.

150 : 102 millimeter.

Proefdruk. Achtergrond rechts en links even donker, linker schouder en bovenarm verlicht, de plooi bij den linker mondhoek sterk uitgedrukt. (1874 Zilcken). Zeldzaam.

1e staat: achtergrond links lichter dan rechts, de uitdrukking van het gezicht zachter. Zie afbeelding.

2e staat: in den onderrand van de ets onduidelijk de woorden „old mary" en meer naar rechts „J. Israëls", nog moeilijker zichtbaar. Niet zeldzaam.

Latere afdrukken missen dit onderschrift, alle randen zijn schoongemaakt zoodat de afmetingen van de ets nu zijn 144:95 millimeter bij onveranderde afmetingen van de etsplaat. De achtergrond is met het bovenlijf van de vrouw gelijkmatig zwart en daarin staat het gelaat met harde trekken. Zoo komt deze ets voor als „Originalradierung" in het „Zeitschrift fur Bildende Kunst. Neue Folge XII. Heft 7 April 1901".

De proefdruk is aanwezig in de verzameling van den schrijver.

XIV (Z. 16).

KIND IN DE STOEL.

151 : 100 millimeter.

1e proef. De schoorsteen, ter weêrzij van het potje lichter dan op de volgende etsen, loopt niet geheel door tot aan den rechter etsrand, de achtergrond mist de gelijkmatige verdeeling der donkere kleur. Zeldzaam.

2e proef. Schoorsteen-mantel en -val nemen de geheele breedte van de ets in, de muur onder de schoorsteenmantel meer gelijkmatig donker, de muur achter het kind lichter, vóór de stoel bij de rol een donkere plek. Zeldzaam.

Definitieve ets. Zie afbeelding. (Rechts beneden in de ets de letters J. I.)

Deze ets verscheen in de Kunstkronijk van 1874 (16e jaarg. 7e afl.) tegenover bladz. 50 als „No. 13. Ets van J. Israëls. Een kind in zijn stoeltje spelend", Israëls had er, bladz. 56, een achtregelig gedichtje bijgevoegd. Onder deze Kunstkronijk-exemplaren vindt men zeer goede afdrukken, later, in de portefeuille van de Nederlandsche Etsclub (5e Jaargang 1890 No. 1 Kind in de Stoel) is de ets meest te donker en missen de donkere gedeelten het mooie doorzichtige.

1e en 2e proef aanwezig in de verzameling van den schrijver.

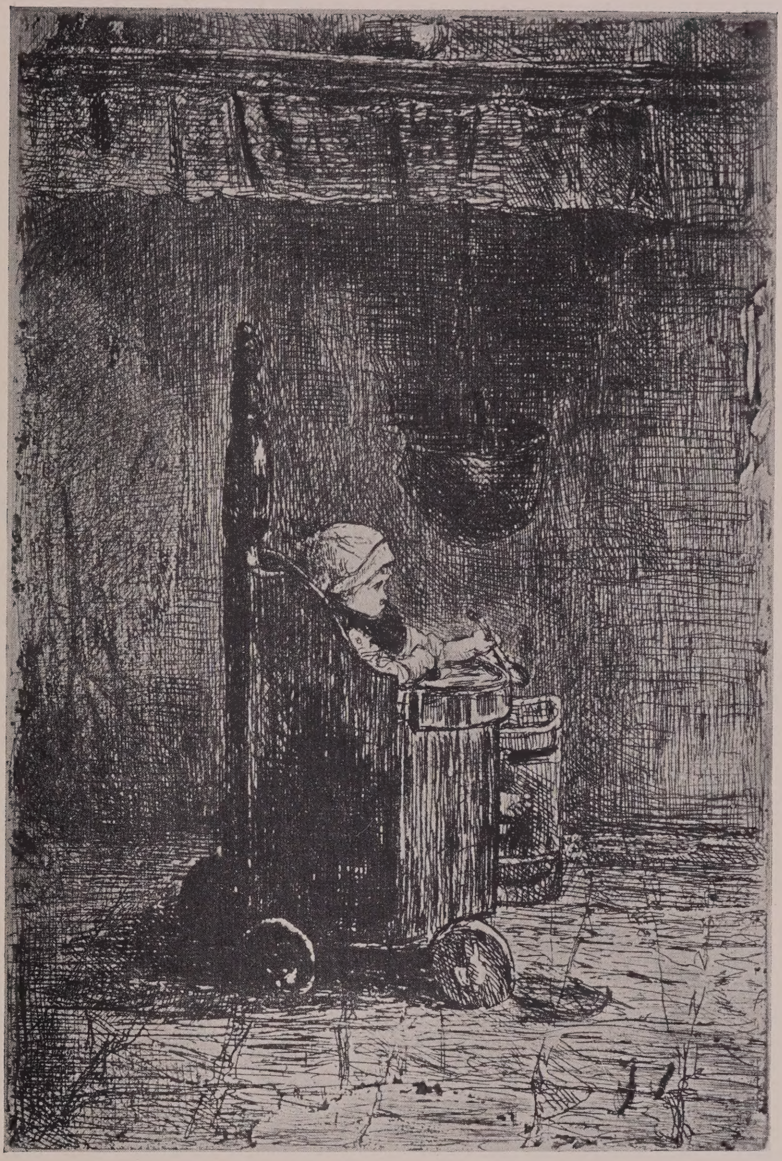

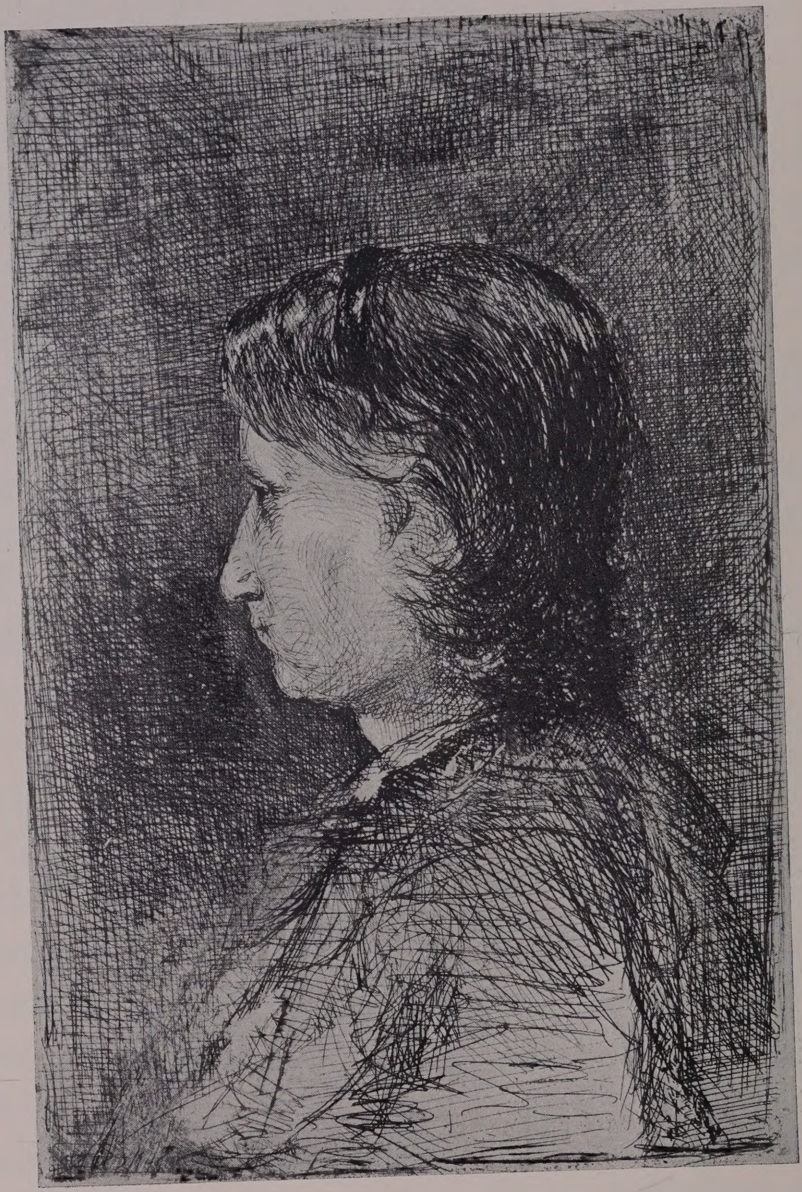

15

XV.

PORTRET VAN DE VROUW VAN DEN SCHILDER.

151 : 102 millimeter (145 : 95 millimeter)

Van deze ets is mij slechts één exemplaar bekend.
Aanwezig in de verzameling van den schrijver.

XVI.

PORTRET VAN DE VROUW VAN DEN SCHILDER.

99 : 69 millimeter.

Evenals n°. XII een' niet voltooide ets, een ontwerp het bekende portret van n°. XVII voorafgaande en hiervan o.a. verschillend doordien het profiel naar rechts is genomen. Van deze ets bestaan drie proefdrukken:

1e proef: zeer licht gehouden, rug van de vrouw en band in het haar zeer donker.

2e proef: niet veel verschillend van de derde, er is een vlek boven het oog.

3e proef: afgebeeld.

Alle drie zeer zeldzaam. Mij alleen bekend uit de verzameling van het Rijks Prentenkabinet.

16

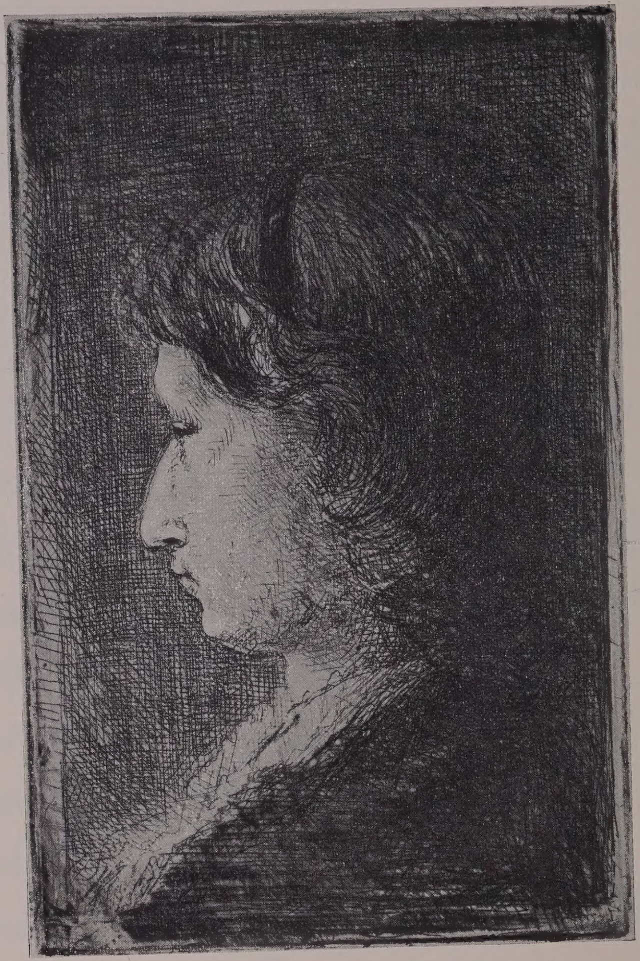

17

XVII (Z. 10).

PORTRET VAN DE VROUW VAN DEN SCHILDER.

120 : 77 millimeter.

1e staat, volgens Zilcken van 1875, zie afbeelding.
2e staat, (116 : 74 millimeter) draagt in den schoongemaakten ondersten rand den naam „Aleida".

XVIII (Z. 11).

KLEINE JAN.

152 : 101 millimeter.

Mooie afdrukken van deze blonde ets, volgens Zilcken van 1875, zijn niet zeldzaam, latere drukken zijn kleiner dan de etsplaat (138 : 89 millimeter).

18

19

XIX (Z. 12).

ZITTEND MEISJE MET MAND OP DEN RUG.

152 : 230 millimeter.

Proef: de voorgrond is bijna geheel vrij gelaten, terwijl ook de figuur zelve zeer weinig bewerkt is.
Zeldzaam.
De definitieve ets (zie afbeelding) komt ook voor in het tijdschrift l'Art, revue hebdomadaire illustrée 5me année tome I 1879 pag. 322, en wordt vermeld in den „Catalogue de la librairie de l'Art, 1880" onder No. 293 „A Scheveningue". Afmeting der latere drukken 150 : 226 millimeter (142 : 219 millimeter).
Proef in de verzameling van den schrijver.

142 : 219
Uitgave D. & C. B.
m. Landteek. op Jap.
tot Juli 1910 f 629235
daarna fut. 573895

D. & C. B. tot Juli 1910 f 22350
daarna verhoogd op f 37520.

XX (Z. 13).

AVONDSTOND.

101 : 152 millimeter.

Komt voor zonder of met de letters J. I. in den linker benedenhoek van de ets en niet zoo heel dikwijls in een mooien druk.

Niet bizonder geslaagd o. a. is deze ets als „Originalradierung" in het „Zeitschrift für bildende Kunst, Neue Folge XII, Heft 7, April 1901".

Eigen Uitgave

20

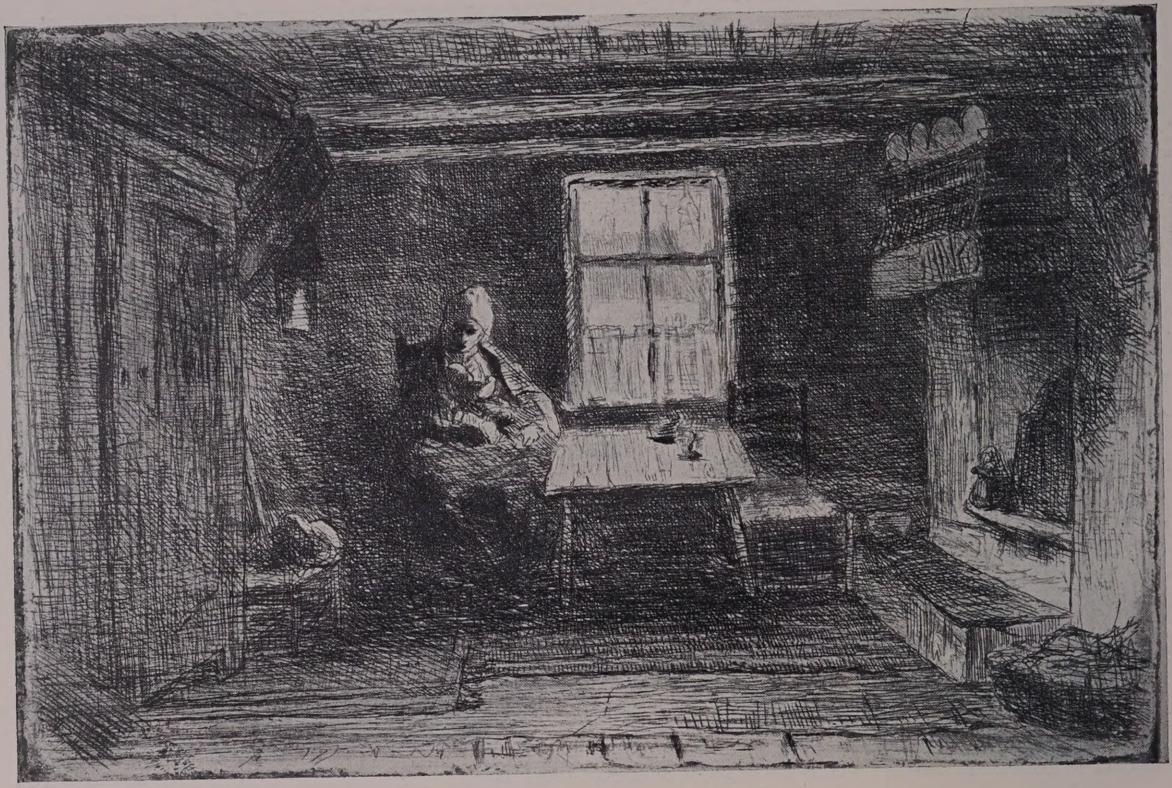

21

XXI (Z. 15).

BINNENHUIS.

159 : 239 millimeter.

Proef. Alles zeer licht gehouden met duidelijke omtrekken, slechts de wand naast en onder het raam en de kleêren der vrouw met lichte schaduw, op de stoel links een kat. 1874. Zeer zeldzaam.

1e staat: zie afbeelding. 1875.

2e staat: de lichtere plek in de schaduw op de muur rechts van de vrouw is minder sterk uitgedrukt, het blad van de tafel is iets donkerder, daarentegen is de schoot van de vrouw lichter gekleurd.

3e staat: het geheel nog meer bewerkt, vooral de kast, en de schaduw tusschen kast en vrouw nog dieper.

Later verschenen er nog afdrukken die zeer donker, het mooie doorzichtige geheel missen, links beneden in de ets geteekend J. Israëls.

Op nog latere afdrukken (153 : 231 millimeter) waaruit de naamteekening is weggeslepen, is het hoofd van de vrouw zeer onduidelijk en verwrongen, het geheel zwart.

Er bestaat eene ets van den heer Zilcken, die veel op No. XXI gelijkt, zij werd gemaakt ter illustratie van den „Memorial catalogue of the french and dutch loan collection, Edinburgh international exhibition 1886", na eene schilderij van Jozef Israëls, No. 1030 van den origineelen catalogus (No. 124 van den Memorial Catalogue), the Sleeping Child (1.22 × 1.55 M.) lent by Thomas Glen Arthur. Esq. Glasgow.

XXII (Z. 17).

KIND IN DE WIEG.

100 : 152 millimeter.

Met de naamteekening J. Israëls, in den rechter beneden hoek, die in sommige vroegere drukken ontbreekt, verscheen deze ets van 1875 in de portefeuille der Nederlandsche Etsclub, 1e Jaargang 1886 „No. 1. Speelmakkers" en in „Jozef Israëls. Kritische Studie von Max Liebermann, mit einer Radierung etc. Berlin, Bruno Cassirer. 1901".

22

23

XXIII (Z. 18).

DE TWEE SLAAPSTERS.

150 : 221 millimeter (120 : 180 millimeter).

Van deze ets bestaan twee zeer verschillende proefdrukken. Hier is de tweede afgebeeld, de vroegere is zeer licht, mist het gordijn vóór het raam, de slapende vrouw en de stoel met kat komen sterk uit tegen den lichtgehouden muur, ook tafel, haard en schoorsteen zijn minder donker, de haardplaat is meer naar rechts geplaatst.

De heer Israëls meent dat van beide proeven slechts een paar afdrukken zijn genomen.

De 1e proef is aanwezig in 's Rijks Prentenkabinet.

De 2e proef in de verzameling van den schrijver.

XXIV (Z. 19).

TIMMERMAN DIE ZIJN PIJP AANSTEEKT.

278 : 200 millimeter.

Van deze ets, die niet is uitgegeven, zouden in het geheel slechts drie exemplaren zijn gedrukt bij Cadart in 1880.

Een' proef in de S. P. Avery Collection te New-York.
Een' proef in de verzameling van den schrijver.

25

XXV (Z. 20).

AARDAPPELEN SCHILLEN.

201 : 281 millimeter (192 : 272 millimeter).

Omstreeks 1880 verscheen deze ets in de „Illustration Nouvelle".

De exemplaren met de letter dragen beneden in het midden van de ets het onderschrift „Intérieur de cuisine en Hollande", links onder „J Israëls pinx et sc." rechts onder: „Vve Cadart Edit. Imp. 56 B^ard^ Haussmann. Paris", rechts boven het getal „555".

Toch is deze ets betrekkelijk zeldzaam en komt zonder onderschrift nog minder vaak voor (Edit. de luxe avant la lettre s. pap. de Hollande 25 ex., s. pap. Japonais 12 ex.)

Het zal wel deze ets zijn die in den: Memorial catalogue of the french and dutch loan collection Edinburgh 1886 pg. 99 wordt bedoeld met: La Soupe, „notable works of his (Israëls) are .... in etching the plates entitled la Soupe, the Smoker, the Fisherman and the Sleeping Child".

Alle exemplaren zijn rechts onder in de ets geteekend: Jozef Israëls.

Ex. vóór de letter in het Rijks Prentenkabinet.

Beide in de verzameling van den schrijver.

XXVI (Z. 21.)

KINDEREN DER ZEE.

517 : 362 millimeter (502 : 350 millimeter).

Van deze ets, rechts onder geteekend: Jozef Israëls, en die volgens den heer Zilcken van 1880 dateert, waren eenige afdrukken genomen door de firma Frans Buffa en Zoon te Amsterdam vóórdat de plaat werd verkocht aan Knoedler & Co. te New-York; deze — en niet de firma Arnold et Tripp te Parijs — gaf de ets uit in 1888 als „the little sailor" en wel:
40 copies on vellum a £ 8.8 and 20 copies for presentation.
No other state. Plate destroyed.
Wie de mooie ets kent, zal met den etser deze te groote beperking van het aantal exemplaren betreuren.
De bijvoeging: „exemplaar voor de letter" die ik een paar malen in catalogussen tegenkwam is, het bovenstaande in aanmerking genomen, waarschijnlijk overtollig.
Aanwezig in het Museum Boymans.
„ „ de S. P. Avery Collection te New-York.
„ „ de verzameling van den schrijver.

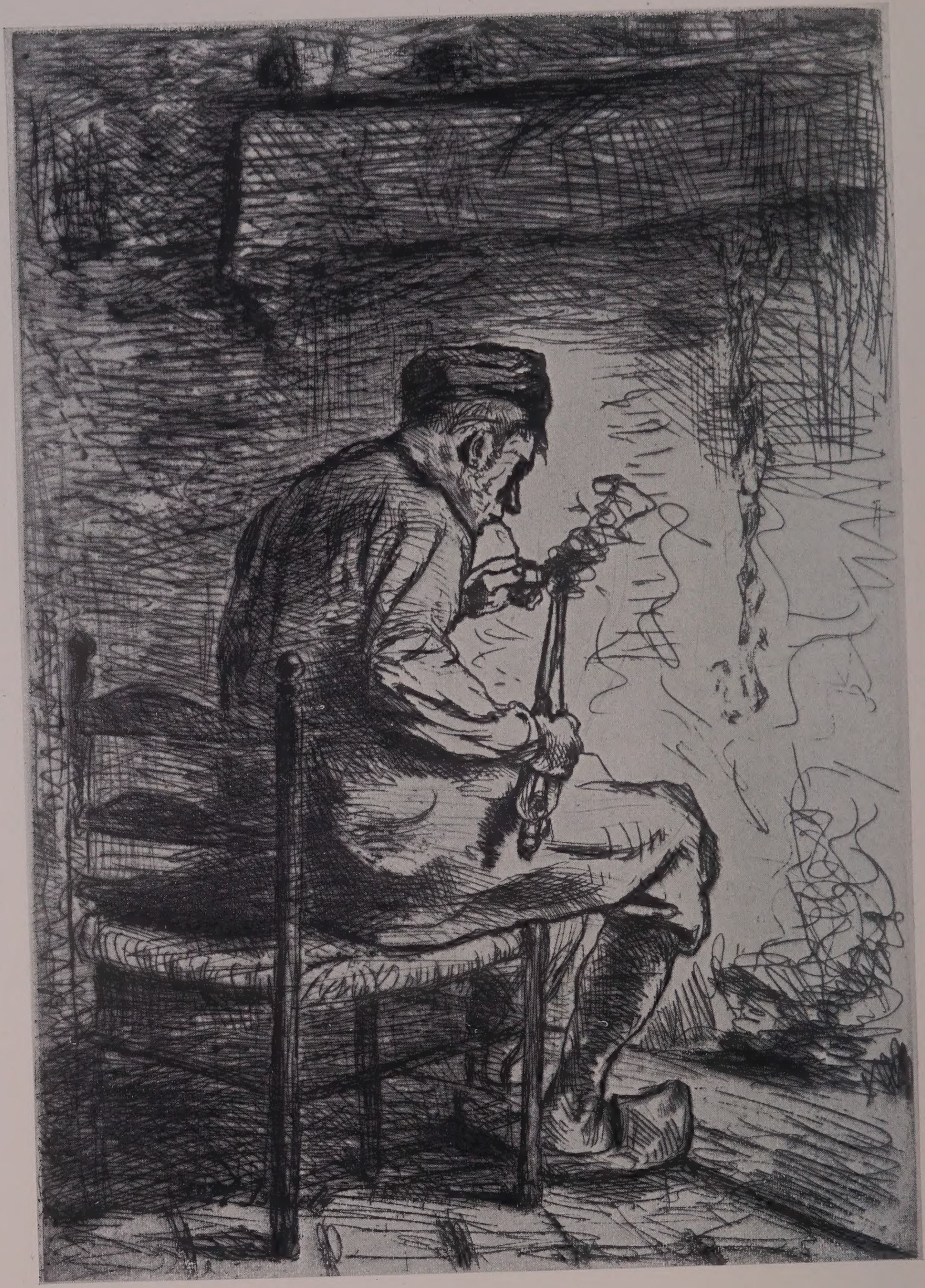

27

XXVII (Z. 22).

DE ROOKER.

404 : 277 millimeter (383 : 265 millimeter).

Deze ets van 1882 werd, zooals vermeld staat in het midden onder de ets, uitgegeven door de firma Arnold et Tripp te Parijs, de uitgaaf bestond uit:
50 ex. op perkament, 125 ex. epr. d'artiste op Japansch papier en waarschijnlijk ± 1200 ex. met de letter; deze laatsten dragen boven den naam van de uitgevers den titel „The Smoker", links beneden „Jozef Israëls Inv. et Aquaf", rechts beneden: Imp. A. Salmon.
Een proefdruk in mijn bezit — 395 : 273 millimeter — heeft veel minder zware schaduwen boven, achter en beneden den man, de schoorsteenval loopt links bijna door tot aan den etsrand, de naam van den uitgever ontbreekt.
Alle etsen dragen links beneden de handteekening Jozef Israëls.

XXVIII (Z. 24).

DE SCHELPENVISSCHER.

401 : 278 millimeter (382 : 270 millimeter).

Ook deze ets werd uitgegeven door de firma Arnold et Tripp te Parijs, zooals vermeld wordt in het midden onder de ets; het aantal exemplaren bedroeg evenveel als bij No. XXVII.

De exemplaren met de letter hebben het opschrift „the Fisherman" boven den naam der uitgevers; links onder de ets staat Jozef Israëls Inv. et aquaf, rechts onder Imp. A. Salmon.

Alle etsen zijn rechts beneden geteekend Jozef Israëls.

De S. P. Avery Collection te New-York heeft 4 exemplaren w.o. een of meer proefdrukken.

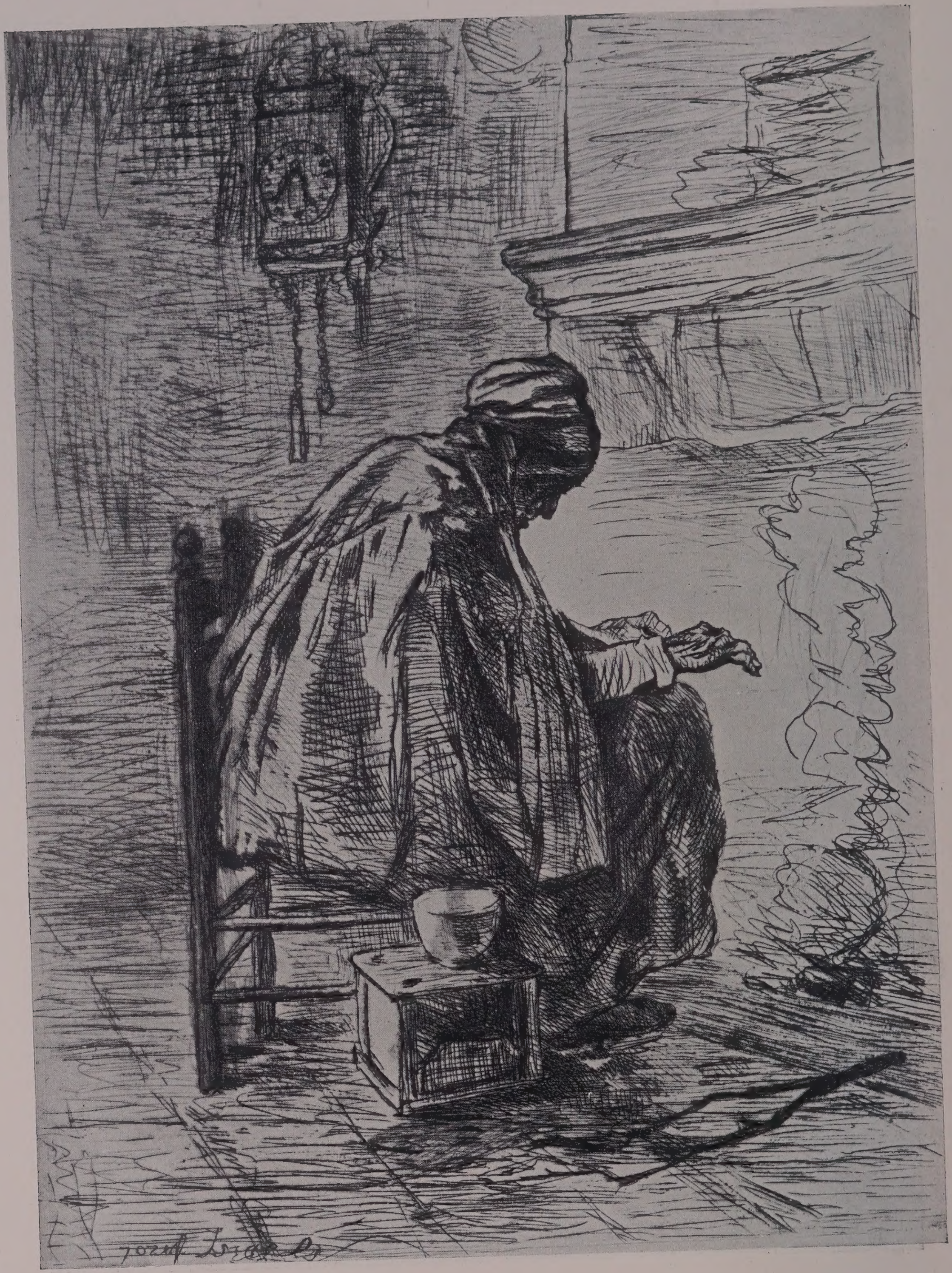

29

XXIX.

OUDE VROUW BIJ DEN HAARD.

413 : 294 millimeter (386 : 281 millimeter).

Deze ets, ook bekend onder den titel „Als men oud wordt" en „la frileuse", is zooals blijkt uit het opschrift in de bovenste marge, uitgegeven door Knoedler & Co. 18 Juli 1883.

De uitgaaf bestond uit:

50 artists proofs 25 for presentation, 26 before letter, 1250 letterproofs, de laatste 414 : 296 millimeter (385 : 283 millimeter) draagt rechts-onder den titel „the Hearth", in het midden staat: drawn & etched by Jozef Israëls.

Voor zoover mij bekend dragen alle etsen links beneden de handteekening Jozef Israëls.

XXX (Z. 23).

OP WEG NAAR HUIS.

200 : 280 millimeter (185 : 270 millimeter).

Deze ets van 1884, ook bekend als: „La lutte pour l'existence" en „Zwoegen en werken", werd door den etser gemaakt na zijn eigen schilderij en gedrukt bij Cadart te Parijs.

De ets is zeldzaam.

Aanwezig in het Museum Boymans.

„ „ de S. P. Avery Collection te New-York.

„ „ de verzameling van den schrijver.

30

31

XXXI (Z. 25).

NETTENBOETSTER.

196 : 278 millimeter (188 : 270 millimeter).

Een' ets die van het jaar 1886 dateert en het eerst verscheen als „oorspronkelijke onuitgegeven ets" in: Jozef Israëls, l'homme et l'artiste .... par F. Netscher et Ph. Zilcken .... J. M. Schalekamp. Edit: Amst: 1888. Rechts beneden de vrij onduidelijke handteekening J. Israëls.

XXXII.

STUDIEBLAD.

245 : 155 millimeter.

Een drooge naald op zink door den etser in het atelier van den heer Zilcken gemaakt en gedrukt in Maart 1891. Zeldzaam.
Aanwezig in de verzameling van den schrijver.

First line of an etching
I have to make when I feel in mind for it
Josef Israels

33

XXXIII.

ZANDVOORTSCHE VISSCHERSVROUWEN.

400 : 280 millimeter.

Waarschijnlijk gemaakt tusschen 1890 en 1900 en slechts bestaande in een éénige afdruk, aanwezig in de S. P. Avery Collection of prints, New-York public Library.

De aanteekening door den etser noemt haar „first line of an etching I hope to make when I feel in mind for it".

De ets is links beneden geteekend: Jozef Israëls.

XXXIV.

KIND MET SCHEEPJE.

200 : 300 millimeter (189 : 286 millimeter).

Van deze ets, geteekend links beneden J. I., is slechts een klein aantal exemplaren gedrukt, de plaat is vernietigd. Aanwezig in de verzameling van den schrijver.

34

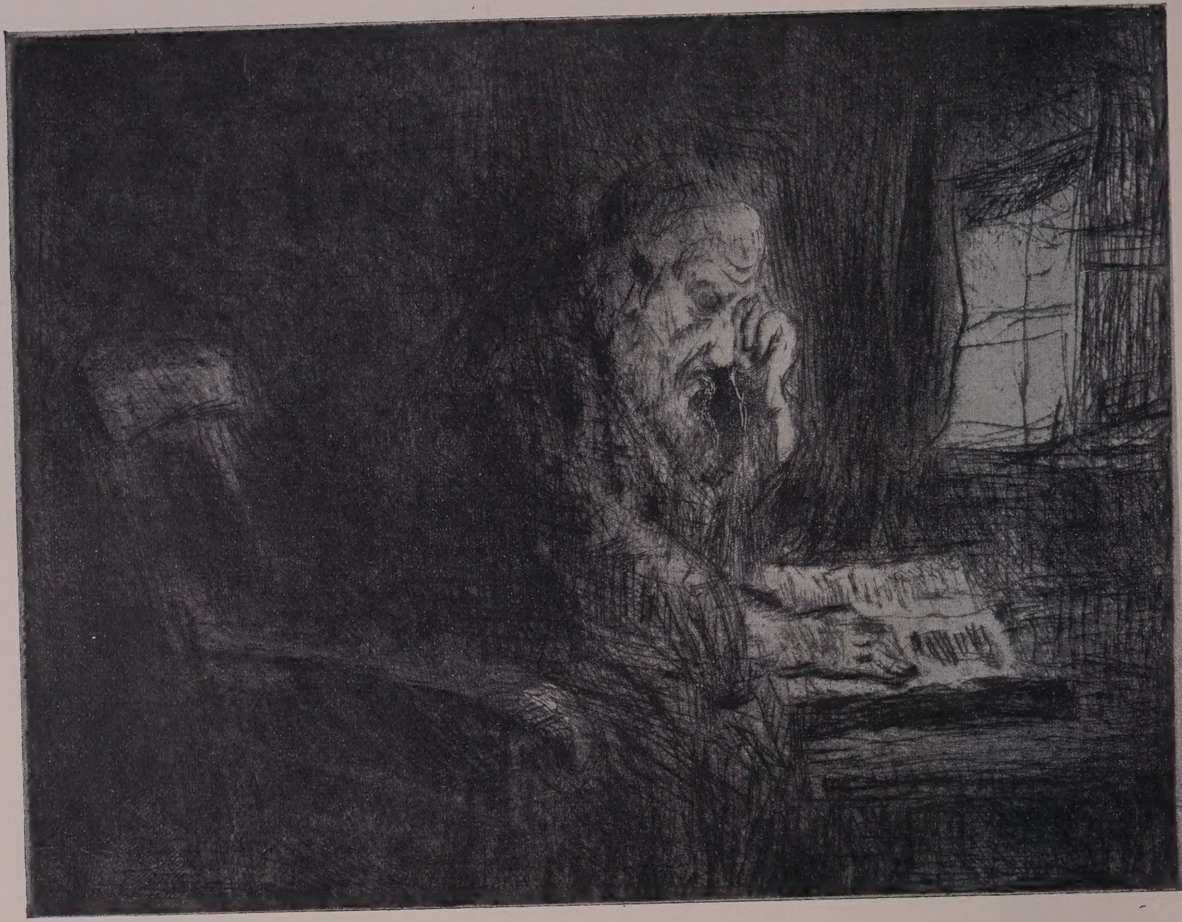

35

XXXV.

LEZENDE OUDE MAN.

139 : 177 millimeter.

Een drooge naald door den etser gemaakt in November-December 1900; latere drukken meten 140 : 178 millimeter (132 : 171 millimeter); de exemplaren vertoonen onderling nog al kleine verschillen door andere aanwending van den inkt.

XXXVI.

OUDE MAN.

238 : 159 millimeter (230 : 150 millimeter).

Het eerst verscheen deze ets, die rechts beneden geteekend is J. I., in de „Hollandsche Prentkunst, onder redactie van R. N. Roland Holst en Jan Veth. 1e Jaarg. Amsterdam, Scheltema & Holkema's boekhandel. 1898".
Einde 1900 werd de ets afzonderlijk uitgegeven.

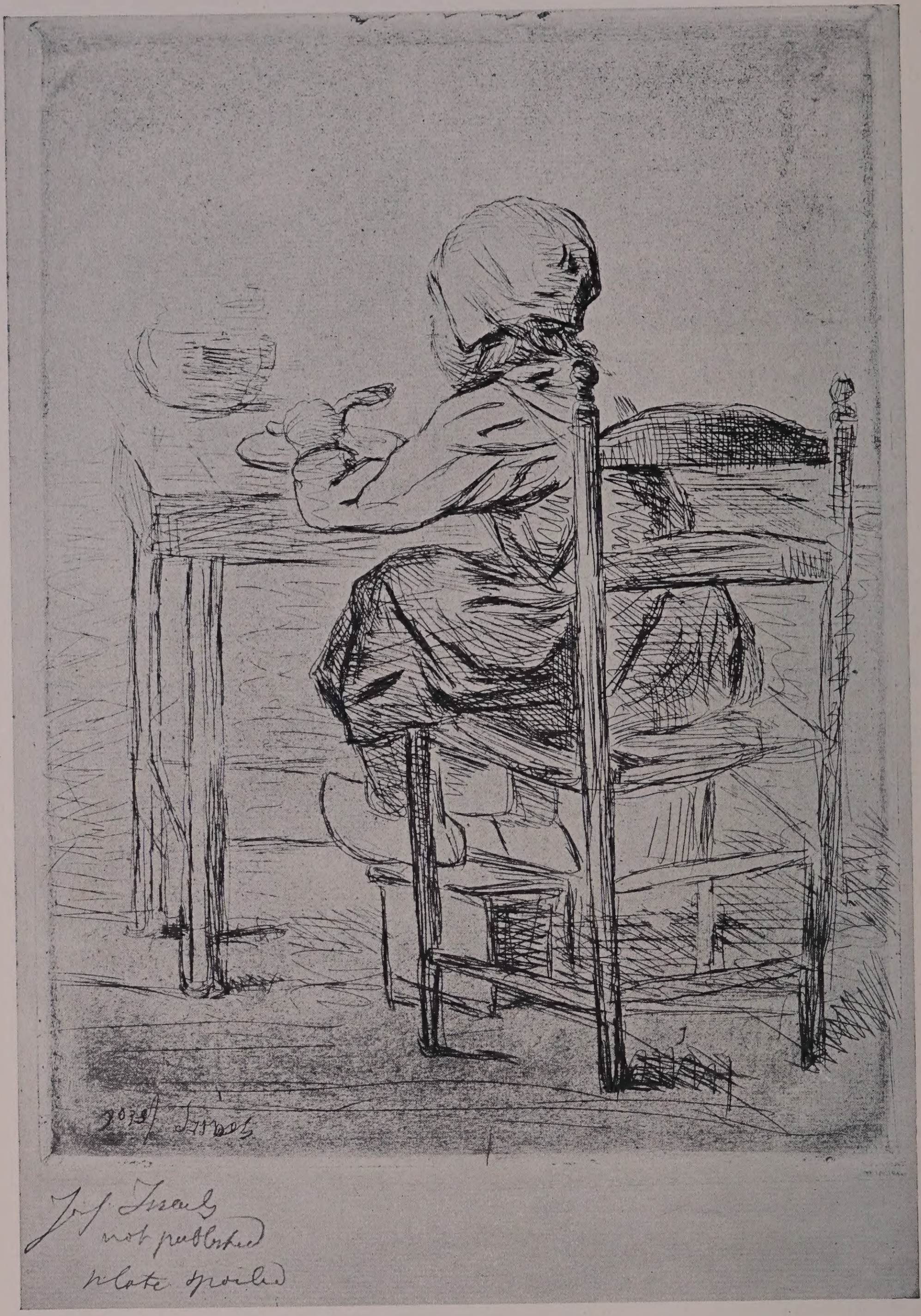

37

XXXVII.

KIND AAN TAFEL.

340 : 235 millimeter.

Als ~~de voorgaande~~ XXIII, waarschijnlijk een unicum, aanwezig in de Avery Collection.

„De ets is niet gepubliceerd, de plaat bedorven" zegt een aanteekening van den etser.

Geteekend links beneden: Jozef Israëls.

AANHANGSEL.

Israëls heeft ook een paar lithographieën gemaakt en wel:

een portret van den rabbi Schaap, dit is echter nooit gepubliceerd,

een kinderkopje, hiernevens wêergegeven, door Israëls gelithographeerd voor het album van den Nederlandschen Spectator van 1876; deze litho, ongeveer 140 millimeter bij 120, is aanwezig in het Rijks Prentenkabinet in twee exemplaren beide met de letters J. I. in spiegelschrift rechts beneden, een exemplaar draagt het bovenschrift: Album van den Nederlandschen Spectator, n°. 6, rechts beneden staat: op steen geteekend door J. Israëls, links beneden: Wed. E. Spanier & Zn. Lith. des Konings.

Voor de vertaling van Calderon's „Het leven een droom" door A. S. Kok (Amst. G. L. Funke 1871) teekende Israëls de buste van den dichter, maar hij weet niet zeker of hij de teekening ook op steen bracht. De buste van Mr. C. Vosmaer die voorkomt in de 1e aflevering van diens: Onze hedendaagsche Schilders ('s Gravenhage Henri J. Stemberg 1881) is wel door Israëls geteekend maar door een ander gelithographeerd.

12

BERICHT AAN DEN LEZER.

Toen deze catalogus gereed was, werd de etsplaat van No. XXIV terug gevonden en opnieuw afgedrukt. Deze latere afdrukken 281 : 201 millim. (275 : 194 mill.) missen den zilverachtigen toon van den proefdruk, alle lijnen zijn zwaarder, de schaduwen sterker, de geheele ets is donkerder, bovendien zijn eenige veranderingen aangebracht, waarvan de volgende de voornaamste zijn: Aan de buitenzij van den linker bovenarm zijn eenige arceeringen gemaakt, de rechter bovenarm is aan de buitenzij verbreed en, de rechter elleboog is bijgewerkt zooals op den proefdruk reeds met potlood was aangegeven en op de reproductie ook zeer duidelijk is te zien.

De schrijver maakt van deze gelegenheid nog gebruik om op de volgende drukfouten te wijzen:
Het nummer XXXVI op de bladzijden 12 en 13 moet XXXIII, het nummer XXXIII op bladzijde 14 daarentegen, XXXVI zijn.
Verder vervange men op bldz. 16 r. 4 „lang" door „hoog",
op bldz. 53 „de voorgaande" door „No. XXXIII",
en op bldz. 55 r. 7 „1876" door „1869".

88-B32725

GETTY RESEARCH INSTITUTE
3 3125 01845 4112